

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

PRACTICE-ORIENTED PREPARATION OF PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE

Стаття присвячена особливостям організації практичної підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» в умовах дії воєнного стану в Освітньому хабі для дітей дошкільного віку УДУ імені Михайла Драгоманова. Окреслено виклики, з якими зіштовхнулася система дошкільної освіти в умовах воєнного стану. З'ясовано що, організація освітнього процесу з дітьми дошкільного віку під час воєнного стану у дистанційному форматі має низку специфічних особливостей та передбачає оволодіння вихователем новими професійними навичками педагога-фасилітатора дитячої та батьківської аудиторії: мовленнєвими; психо- та соціолінгвістичними; дитиноцетрованими, психотерапевтичними, цифровими. Здійснено аналіз практико-орієнтованого доробку досвіду роботи закладів дошкільної освіти попередніх років, який представлений у наукових публікаціях, періодичних фахових виданнях, на освітніх он-лайн платформах і дозволяє вихователю якісно підготуватися до он лайн взаємодії з дітьми та батьками в синхронному та асинхронному режимі. Описано алгоритм поетапної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до проведення он лайн заняття з дітьми дошкільного віку в Освітньому хабі: підготовка конспекту заняття; створення презентації як наочної основи заняття; узгодження підготовлених матеріалів з керівником практики та тестування технічних можливостей власного програмного режимі реального часу. Визначено вимоги до конспекту он лайн заняття з дітьми дошкільного віку (змістова та методична правильність; відповідність віковим можливостям та програмовим вимогам; спрямованість на розвиток самостійності; прогнозування практичного результату та презентація власних досягнень кожного учасника; відповідність ергономічним нормам, з урахуванням організаційно-технічних моментів он лайн зустрічі). Представлено особливості реалізації змістового наповнення кожної частини он лайн заняття в роботі з дітьми дошкільного віку, з передбаченням ступеня активності батьків, та актуальні інформаційні ресурси для якісної підготовки до таких занять.

Ключові слова: дошкільна освіта, практична підготовка студентів, он лайн заняття, діти дошкільного віку.

The article is devoted to the peculiarities of the organization of practical training of students majoring in "Preschool Education" in the conditions of martial law in the Educational Hub for preschool children of Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University. Challenges faced by preschool education in the conditions of martial law are outlined. It was found that the organization of the educational process with preschool children during martial law in remote mode has a number of specific features and involves the teacher mastering new professional skills as a teacher-facilitator of children's and parents' audiences: speech skills; psycho- and sociolinguistic; child-centered, psychotherapeutic, digital. An analysis of the practice-oriented extension of the work experience of early childhood education centers in previous years in the conditions of long-term quarantine restrictions was carried out, which is presented in scientific publications, periodicals and on educational online platforms and allows the educator to qualitatively prepare for online interaction with children and parents in various modes. The algorithm of step-by-step preparation of students to conduct online classes with preschool children in an educational hub under martial law conditions is described: preparation of class notes; creating a presentation as a visual basis for the lesson; coordination of prepared materials with the head of the practice and testing of the technical capabilities of own software in real time with the person responsible for the Educational Hub. The requirements for the synopsis of online classes with preschool children are defined (content and methodical correctness; compliance with age opportunities and program requirements; focus on the development of independence; forecasting the practical result and presentation of each participant's own achievements; compliance with ergonomic standards, taking into account the organizational and technical aspects of the online meeting). Features of the implementation of each part of online classes in working with children are presented, with the prediction of the degree of activity of parents, and relevant information resources for high-quality preparation for such classes.

Key words: preschool education, practical training of students, online classes, preschool children.

УДК 378.147.091.33-027.27:373.2 "364"
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.38>

Поліщук К.М.,

ст. викладач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Початок військових дій на території України зумовив зміни в усіх сферах життя країни і в освітньому процесі зокрема. Не зважаючи на те, що освітній процес в державі був тимчасово призупинений у цей період відбувся активний розвиток контенту для дітей дошкільного віку розміщеного

в соціальних мережах та на сайті МОН. Це записи відеозанять з різних напрямів, методичні матеріали та інформація щодо поведінки в умовах воєнного стану дітей і дорослих [14]. Варто відзначити, що у цей час можливості його реалізації в роботі з дітьми залежали виключно від батьків та ситуації в якій перебувала родина. Відновлений освітній

процес в дистанційному форматі з урахуванням безпечних умов для його учасників передбачав вибір закладом освіти режиму роботи, залежно від ситуації в громаді та зумовив активну діяльність Освітніх хабів різного рівня і напрямків функціонування [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одним із осередків такої освітньої активності став Освітній хаб НПУ імені М.П. Драгоманова (нині – Український державний університет імені Михайла Драгоманова), створений на базі педагогічного факультету. Викладачі та студенти університету мали можливість проводити дистанційні заняття для дітей переселенців та дітей, що знаходяться в особливих умовах [9]. Для студентів та викладачів спеціальності «Дошкільна освіта» це стало можливістю реалізації практичного аспекту підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Освітній хаб для дітей дошкільного віку дозволив залучити студентів усіх курсів до проходження практики в реальних умовах роботи ЗДО у період дії воєнного стану в Україні.

Мета статті: презентація організаційних основ функціонування Освітнього хабу для дітей дошкільного віку УДУ імені Михайла Драгоманова як практико-орієнтованої форми підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до професійної діяльності в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах сучасних глобальних змін заклади освіти усіх рівнів останні кілька років функціонували в різних режимах та мають вагомий напрацювання щодо особливостей реалізації змісту освітніх програм у дистанційному чи змішаному форматі. Досвід роботи закладів дошкільної освіти у період довготривалих карантинних обмежень дозволив науковцям (О Дмитренко., О. Косенчук, К. Крутий, І. Новик, О. Стаєнна та ін..) та педагогам-практикам (В. Решетник, С. Харченко, Н. Шалда та ін..) узагальнити теоретичні аспекти проблеми організації освітнього процесу ЗДО в дистанційному форматі, визначити особливості проведення он лайн занять з дітьми дошкільного віку, розробити методичні рекомендації та практичні поради щодо підготовки до різних форм роботи з усіма учасниками освітнього процесу в синхронному та асинхронному режимах. Цей практико-орієнтований доробок представлений у наукових публікаціях, періодичних фахових виданнях та на освітніх он лайн платформах, які дозволяють вихователю підготуватися до он лайн взаємодії з дітьми та батьками [2; 3; 4; 5; 10].

Окреслені особливості організації освітнього процесу в ЗДО зумовили зміни у практичній підготовці майбутніх вихователів. Дистанційне проходження практики студентами спеціальності «Дошкільна освіта» УДУ імені

Михайла Драгоманова передбачало аналіз інформації про впровадження освітніх інновацій у роботі з дітьми представлений на сайтах закладів дошкільної освіти, управлiнь освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, МОН України [11]. Робота з різними видами джерел дозволила студентам-практикантам навчитися орієнтуватися у загальному потоці інформації професійного спрямування, систематизувати та узагальнювати напрацювання; критично оцінювати та співставляти різні підходи до організації он лайн роботи з дітьми дошкільного віку, вибору форм роботи з ними, ефективних методів та прийомів взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Проте, як зазначає Н. Шалда, система дошкільної освіти в умовах воєнного стану, після відновлення освітнього процесу, зіткнулась із низкою нових викликів. Зокрема загальним стресовим станом вихователів, зумовленим зовнішніми обставинами, та необхідністю його подолання; наявним у них різним матеріально-технічним забезпеченням та можливостями його використання; необхідністю організації освітнього процесу для дітей усіх вікових груп з урахуванням їх особливостей та динаміки ситуації в регіоні. У іншому аспекті постало питанням удосконалення навичок організації та проведення вихователями різних он лайн заходів: вибір електронної платформи для роботи з дітьми та батьками, зручної і доступної для всіх; підбір ефективних дистанційних форм роботи, з огляду на можливості вихователя та батьків; пошук додаткових електронних ресурсів для професійного саморозвитку; налагодженням та відновленням комунікації з батьками у новому режимі [1]. Організація дистанційного навчання в дошкільній освіті потребує високої активності батьків, їх готовності брати участь в організації дитячої діяльності, одночасному поєднанні допомоги в ситуації несаможитності, зумовленої віком, та стимулюванні до самоорганізації дитини дошкільного віку. На думку Л. Жданюк, Л. Зімакової, О. Тупиці, в організації дистанційного навчання під час воєнного стану для вихователя важливе володіння професійними навичками педагога-фасилітатора як дитячої, так батьківської аудиторії. Зокрема необхідними будуть навички: мовленнєві (доступність, виразність, емоційність, логічність, доречність, правильність та толерантність висловлювань); психолінгвістичні та соціолінгвістичні (володіння культурою мовлення, дотримання етикету; вміння організувати міжкультурну, різновікову комунікацію в атмосфері взаємодії, взаємоповаги та взаємодопомоги та ін.); дитиноцентровані (надання психолого-педагогічної підтримки, вміння формулювати позитивні повідомлення дитині та дорослим, мотивувати дошкільників на подальшу

самостійну діяльність); психотерапевтичні (готовність поговорити про безпеку та небезпеку, про емоції «тут і зараз», плани на завтра та віддалене майбутнє з урахуванням вікових особливостей дітей та домінуючої ситуації); цифрові (уміння обрати та розмістити відповідний освітній контент у соціальних групах; проявляти акторські здібності, режисерські та операторські навички у підготовці якісного відеопродукту) [3].

Усе викладене вище визначило організаційні основи функціонування Освітнього хабу для дітей дошкільного віку УДУ імені Михайла Драгоманова як практико-орієнтованої форми підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до професійної діяльності в умовах воєнного стану. Протягом всього навчального року студенти III-го та IV-го курсів мали можливість проводити різні види занять (тематичні, комплексні, інтегровані), залежно від виду та завдань практики, з дітьми дошкільного віку у синхронному режимі: у форматі реального часу та живого спілкування. Це дозволило їм спробувати себе в ролі вихователя ЗДО, який виступає активним он лайн організатором, а не лише спостерігачем, різних видів дитячої діяльності. Майбутні вихователі після складання конспекту та попереднього тестування свого технічного забезпечення з презентацією, мали змогу самостійно оцінити ефективність обраних методів і прийомів роботи з дітьми он лайн, побачити реальні результати своєї підготовки в практиці реалізації. Постійний елемент несподіванки зумовлений зовнішніми обставинами, щоразу новими учасниками заняття, несподіваними дитячими запитаннями, коментарями та побажаннями сприяв формуванню умінню швидко орієнтуватися в не стандартній ситуації та реагувати на неї відповідно до умов. Результати кожного проведеного заняття у вигляді фото та презентації оприлюднювалися на сайті кафедри педагогіки дошкільної освіти та на сторінці у соціальній мережі Facebook [12; 13]. Студенти II-го курсу проводили аналіз он лайн занять в межах виконання завдань своєї практики. Це дозволило їм зробити висновки щодо особливостей реалізації в практику теоретичного матеріалу, побачити реальні умови реалізації он лайн спілкування з дітьми дошкільного віку. Заняття в Освітньому хабі для дітей дошкільного віку відбувалися двічі на тиждень за попередньо визначеним розкладом о 10.00. Долучитися до них могли усі бажаючі: як діти дошкільного віку з батьками, так і представники ЗДО, які є базами практик. Постійне посилання на он лайн зустрічі періодично з'являлось на сайтах та телеграм каналах педагогічного факультету і кафедри дошкільної освіти [12; 13].

Успішна діяльність Освітнього хабу УДУ імені Михайла Драгоманова для дітей дошкільного віку дозволяє узагальнити основні рекомендації

для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» щодо підготовки та проведення он лайн занять для дошкільників у синхронному режимі в умовах дії воєнного стану. Варто враховувати, що такі заняття мають інші акценти взаємодії з його учасниками: залучення батьків з різним ступенем активності; спрямованість на конкретний практичний результат – презентацію власних досягнень дитини за підсумками кожного заняття; втрата зорового контакту та особистісного характеру спілкування з дітьми; необхідність чітких словесних інструкцій для дорослих та дітей; важливість емоційної складової.

Підготуватися до проведення он лайн заняття в Освітньому хабі студентам допоможуть вебінари та публікації для практичних працівників [1; 4; 5; 6; 7; 8; 10]. Алгоритм дій майбутніх вихователів ЗДО передбачає кілька етапів. Перший етап – підготовка конспекту заняття: визначення вікової групи, теми, мети, необхідного обладнання; опис етапів заняття; передбачення кінцевого практичного результату для кожної дитини-учасника; складання словесної інструкції для батьків до кожного завдання. Другий етап – створення презентації, як наочної основи заняття, яка є засобом доповнення усної інформації вихователя та одночасно дозволяє сконцентрувати увагу дітей на важливих моментах. Третій етап – узгодження підготовлених матеріалів з керівником практики та відповідальним за Освітній хаб, тестування технічних можливостей власного програмного забезпечення.

Конспект он лайн заняття для дітей дошкільного віку в Освітньому хабі для дітей дошкільного віку УДУ імені Михайла Драгоманова має відповідати наступним вимогам: змістова та методична правильність, відповідність віковим можливостям та програмовим вимогам певної вікової групи; спрямованість на розвиток самостійності дітей дошкільного віку, як під час виконання завдань, так і в процесі підготовки до заняття; прогнозування конкретного практичного результату та презентація власних досягнень кожного учасника; відповідність нормам перебування дошкільника перед екраном. Реалізація змістового наповнення он лайн заняття з дітьми дошкільного віку в Освітньому хабі має певні особливості у кожній його частині. Зокрема організаційна частина передбачає етап знайомства з дітьми, присутніми на даному занятті, оскільки склад учасників є не постійним; інформування батьків про необхідні матеріали, ступінь їх активності та присутності на занятті. Основна частина – спрямована на роботу з презентацією, показ способів зображення (за необхідності), малювання малюнка, схеми, написання графічного диктанту і т. д. Заклучна частина містить презентацію результатів роботи кожного учасника і відповідну їх оцінку; знайомство батьків з додатковими інформаційними

джерелами за темою заняття та повідомлення щодо наступного.

Висновок. В умовах дії воєнного стану в державі Освітній хаб для дітей дошкільного віку може бути ефективною практико-орієнтованою формою підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта» до професійної діяльності в реальних умовах роботи закладів дошкільної освіти залежно від ситуації в регіоні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дистанційна освіта для дошкільнят (Вебінар) URL: <https://www.facebook.com/doshkilne.vyhovannya/videos/262055909547171> (дата звернення 23.08.23)
2. Дистанційна освіта для дошкільнят. URL: http://salt-ruo.edu.kh.ua/doshkilna_osvita/rekomendacii_pedagogam/distancijna_osvita_dlya_doshkilnyat/ (дата звернення: 08.09.2023).
3. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану Педагогічні науки. 2022. № 79. DOI <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264557>
4. Косенчук О., Новик І. Організація діяльності закладів дошкільної освіти в період пандемії. Дошкільне виховання. 2020. № 9. С. 17–21. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/dv_2020_09_kosenchuk_olga_novyk_iryana.pdf (дата звернення 23.09.23)
5. Крутій К. Дистанційне навчання дошкільнят. URL: <https://ukrdeti.com/tag/distancijne-navchannya-doshkolyat/> (дата звернення: 20.09.2023).
6. Лист Міністерства освіти і науки України від 02 квітні 2022 р. № 1/3845-22 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikiv-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 06.08.2023).
7. Онлайн-заняття для дітей дошкільного віку у воєнний час (Вебінар) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ql3SfjHQ4is> (дата звернення 24.07.23)
8. Організація дистанційного навчання в умовах воєнного стану: практичний інструментарій (Вебінар) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tboU0pBT49U> (дата звернення: 05.07.2023).
9. Освітній хаб драгоманівців: навчання й підтримка дітей у воєнний час. URL: <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/osvitniy-hab-dragomanovciv-navchannya-u-pidtrimka-ditey-u-vo-nniy-chas> (дата звернення: 03.08.2023).
10. Платформа розвитку дошкільнят НУМО. URL: <https://numo.mon.gov.ua/> (дата звернення: 10.08.2023).
11. Робоча програма з виробничої практики зі спеціалізації / виробничої практики для студентів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» на 2019/2020 н. р. URL: <https://pf.npu.edu.ua/images/Programy> (дата звернення: 15.04.2023).
12. Сайт кафедри дошкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова URL: <https://kppdo.fpp.npu.edu.ua> (дата звернення: 15.08.2023).
13. Сторінка кафедри дошкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/Кафедра-педагогіки-і-психології-дошкільної-освіти-939559712813073> (дата звернення: 12.10.2023).
14. Сучасне дошкільня під крилами захисту. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zahistu/pedagogam-zakladiv-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 01.11.2023).